

Kommissorium for arbejdsgruppen vedr. konsekvenserne af en evt. beslutning om ophævelse af nul-tolerancepolitikken og muligheden for udvinding og eksport af uran og andre radioaktive stoffer

Baggrund

Grønland har siden 1988 haft en nul-tolerancepolitik, der har indebåret et forbud mod udvinding af uran og andre radioaktive stoffer¹, og der har i Rigsfællesskabet ikke hidtil været behov for en egentlig politik i forhold til håndtering af uran. Inden for det seneste år er spørgsmålet om evt. udvinding af uran i Grønland imidlertid blevet aktualiseret med debatten om eventuelt at ophæve nul-tolerance politikken for bl.a. at sikre rentabiliteten af minedrift på visse lokaliteter. På nuværende tidspunkt er et enkelt mineralefterforskningsprojekt (Kvanefjeld/Kuannersuit i Sydgrønland) så fremskredet, at det forventes, at der relativt hurtigt kan blive fremsendt en ansøgning om udnyttelsestilladelse til Naalakkersuisut, hvis nultolerancen ophæves. Andre projekter med uran eller thorium som biprodukter er knapt så fremskredne, men vil kunne udvikles til samme niveau over en kort årrække, og det forventes yderligere at en ophævelse af nultolerancen vil kunne tiltrække nye projekter.

Udvinding af radioaktive stoffer berører meget direkte sikkerhedspolitikken. Siden vedtagelsen af ”Traktaten om ikke-spredning af Atomvåben” (Non-Proliferation Treaty, NPT) i 1968 har der været enighed i det internationale samfund om at arbejde for ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben samt parallelt hermed at sikre muligheden for fredelig civil udnyttelse af atomenergi via det Internationale Atomenergiagenturs (IAEA’s) kontrolregime. Som statspart til NPT og medlem af IAEA er Danmark således underlagt en række internationale forpligtelser. Samtidig har spørgsmålet potentielt vidtgående konsekvenser for en række sektorområder i medfør af bl.a. de kontrolforanstaltninger, som udvinding og eksport af uran vil indebære.

Udvinding af uran kan markant ændre Rigets rolle inden for det internationale samarbejde om nedrustning og sikring af fredelig civil udnyttelse af atomenergi. Mulighederne for udvinding har derfor skabt et behov for overvejelser af de mulige udenrigs- og sikkerhedspolitiske problemstillinger. Det indebærer et behov for en kortlægning af de gældende nationale regler og internationale forpligtelser, herunder i hvilket omfang Riget er omfattet af disse og Grønlands formelle status hertil. I det omfang Riget er omfattet af de internationale regler og konventioner, er der desuden et behov for at vurdere, i hvilket omfang Riget har alle de nødvendige kontrolforanstaltninger og procedurer og hvis ikke vurdere, hvad der vil være behov for i den forbindelse.

¹ I det følgende anvendes ”uran” som samlebetegnelse for ”uran og andre radioaktive stoffer”.

Nedsættelse af en arbejdsgruppe til belysning af konsekvenserne af udvinding og eksport af uran

Med henblik på at sikre den bedst mulige belysning af konsekvenserne ved eventuel igangsættelse af uran-udvinding og eksport heraf fra Grønland har K-udvalget besluttet at nedsætte en interministeriel arbejdsgruppe, der skal afdække og analysere de relevante problemstillinger i relation til udvinding og eksport af uran såvel i forhold til den udenrigs- og sikkerhedspolitiske dimension som i forhold til de statsfinansielle, juridiske og eventuelle opgavemæssige konsekvenser internt i Riget af bl.a. behovet for øgede kontrolforanstaltninger. Arbejdsgruppen træder sammen snarest muligt under forsæde af Udenrigsministeriet.

Arbejdsgruppens opgaver

Arbejdsgruppen skal belyse relevante udenrigs- og sikkerhedspolitiske, statsfinansielle, juridiske og eventuelle opgavemæssige konsekvenser af en ophævelse af nul-tolerancepolitikken og den deraf følgende mulighed for at udvinde og eksportere uran og skal i den forbindelse navnlig:

- Udarbejde en analyse af og oversigt over de henholdsvis internationale forpligtelser og nationale regler, der gælder for Riget i relation til såvel udvinding som eksport og håndtering af uran inden for Rigets grænser. Det skal i den forbindelse også belyses, hvilke nationale regler, der er gældende for Grønland og hvorvidt der er dele af de internationale forpligtelser, der alene gælder for Danmark og ikke for Grønland, samt hvilke skridt der i givet fald skal tages for at sikre, at de internationale forpligtelser kommer til at gælde for hele Riget.
- Afdække hvordan relevante lande, der har udvinding og eksport af uran, har indrettet deres respektive kontrol-regimer, og hvorledes forpligtelserne efterleves i praksis. Som udgangspunkt vil der være tale om Australien, Canada, Finland, Frankrig, Sverige og USA.
- Afdække i hvilket omfang, Riget allerede kan efterleve de internationale forpligtelser i form af eksportkontrolregimer, andre internationale kontrolregimer og nationale regler samt i det omfang dette ikke er tilfældet, hvilke skridt der skal tages for at etablere de nødvendige systemer, og hvad de statsfinansielle, praktiske og juridiske konsekvenser vil være heraf.

Arbejdsgruppens medlemmer

Udenrigsministeriet er formand for Arbejdsgruppen.

Arbejdsgruppen har i øvrigt deltagelse af Klima- og Energiministeriet, Erhvervs- og Vækstministeriet, Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, Transportministeriet og Forsvarsministeriet samt de under disse ministerier underliggende institutioner. Statsministeriet,

Finansministeriet og Justitsministeriet vil blive inviteret til at deltage i møderne. Grønland inviteres ligeledes til at deltage i møderne.

Arbejdsgruppen kan efter behov indkalde relevante eksperter.

Proces

Efter principbeslutning på forberedende K-udvalg har arbejdsgruppen påbegyndt sit arbejde den 6. marts. Arbejdet i arbejdsgruppen forventes at følge den vedlagte arbejdsplan. Udenrigsministeriet koordinerer arbejdet i arbejdsgruppen og indkalder til møder efter behov.

Resultatet af arbejdsgruppens arbejde

Arbejdsgruppen afgiver en første statusrapport til K-udvalget i maj 2013. Der må dog allerede nu forudses behov for yderligere faktuel og teknisk afdækning af forskellige konsekvenser ved eventuel igangsættelse af uran-udvinding og eksport heraf fra Grønland.